

завданням, але центр педагогічної дії зміщується з кінцевого результату навчання на сам процес навчання. Ще більш цікавою і змістовною є думка В.В. Серікова про те, що ніякий досвід не засвоюється ефективно, якщо не задіяна особистісно-сміслова сфера особистості. Тобто навчання тільки тоді буде ефективним, коли потреба в навчанні переходить і сфери зовнішніх, ситуаційно-обумовлених атрибутів до сфери внутрішніх інтересів студента (курсанта), набуває для нього особистісного смислу. Справжня освіта можлива лише за умови, коли той, хто навчається, стає тим, хто пізнає. “Сам майбутній офіцер повинен ставитися до навчання як до творчості, і не тільки “для себе”, але й “у собі”, тобто створює себе так, щоб навчання, зміст його стали й творчою потребою – тоді творчість “випростатиме” з нього, як підкреслює О.Б. Попова, – і буде такою самою потребою в процесі служби” [4, с. 115].

Сучасні військові вчені М.І. Нецадим, В.В. Ягупов, О.В. Торічний, В.С. Маслов, О.І. Кульчицька, С.О. Сисоєва, Е.Е. Литвиновський та інші одним із шляхів підвищення ефективності процесу підготовки фахівців для Збройних Сил України відповідно до вимог Болонського процесу вбачають запровадження особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, метою яких є організація управління навчальним процесом. Воно повинно бути спрямоване, по-перше, на чітке визначення цілей навчально-виховного процесу (НВП) у вигляді певних його результатів і шляхів щодо їх поступового досягнення; по-друге, що дуже важливо, на моделювання діяльності як науково-педагогічних працівників, так і студентів (курсантів). Отже сутність педагогічних технологій професійної підготовки фахівців у воєнній сфері полягає в “керованості процесу навчання, спрямованого на розвиток особистості” [5, с. 86].

Отже, аналізуючи інтеграційні прагнення України, ми можемо констатувати, що в національній системі вищої освіти, зокрема й військовій, уже зроблено суттєві кроки на шляху до європейської освітньої інтеграції, а саме: демократизації освіти, введення ступеневої освіти, підготовка фахівців за визнаннями у світовому співтоваристві освітньо-кваліфікаційними рівнями, експериментальне впровадження модульно-кредитної системи підготовки військових фахівців. Незважаючи на наслідки, можна твердити, що використання кредитно-модульних технологій навчання позитивно відобразатиметься на процесах гуманізації та демократизації військової освіти, а студенти (курсанти), навчаючись за такими технологіями, зможуть себе реалізувати і в навчальній, а в майбутньому і в професійній і суспільно-громадській діяльності.

Список використаних джерел

1. Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти: Збірник наукових праць. – Полтава: АСМІ, 2005. – 353 с.
2. Пролеев С.Д. Духовность и бытие человека. – К.: Наукова думка, 1992. – 249 с.
3. Национальна ідентичність Є. Сміт: Переклад з англійської П. Таращук. – К.: Основи, 1994. – 302 с.
4. Попова О.Б. Наріжені буттєві цінності і система освіти // Мультиверсум. Філософський альманах. Вип. 27. – К., 2002. – 115 с.
5. Сисоєва С. О. Технологізація освіти і професійної

діяльності в умовах неперервної професійної освіти // Педагогічні технології у неперервній освіті: Монографія. – К.: Владас, 2001. – 112 с.

References

1. Bolons'kyi protses: modernizatsiya zmistu pryrodnychoyi pedahohichnoyi osvity: Zbirnyk naukovykh prats'. – Poltava: ASMI, 2005. – 353 s.
2. Proleev S.D. Dukhovnost' y b'itye cheloveka. – K.: Naukova dumka, 1992. – 249 s.
3. Natsional'na identychnist' Ye. Smit: Pereklad z anhliys'koyi P. Tarashchuk. – K.: Osnovy, 1994. – 302 s.
4. Popova O.B. Narizheni buttyevi tsinnosti i systema osvity // Mul'tyversum. Filosofs'kyi al'manakh. Vyp. 27. – K., 2002. – 115 s.
5. Sysoyeva S. O. Tekhnolohizatsiya osvity i profesiynoyi diyal'nosti v umovakh neperervnoyi profesiynoyi osvity // Pedahohichni tekhnolohiyi u neperervnyi osviti: Monohrafiya. – K.: Vladas, 2001. – 112 s.

Puchkov A. A., PhD, associate professor, head of the faculty, Military Institute of Telecommunications and Information of the Kiev State University of Telecommunications (Ukraine, Kiev), uvarkina@rambler.ru

European integration process of higher education of Ukraine and its impact on the preparation of military experts

The article considers influence of Ukrainian higher education Euro integration on the process of humanisation and democratisation of higher military education, The national education system, including military education, opens possibilities for real integration of Ukraine into European educational space. Combination of traditions and new trends in higher education especially in professional military training, which is supported by state cooperation, is a guiding line of Ukrainian success on the Bolon way.

Keywords: euro integration, higher education, higher military education, military specialists.

Пучков А. А., кандидат философских наук, доцент, начальник факультета, Военный институт телекоммуникаций и информатизации Киевского Государственного университета телекоммуникаций (Украина, Киев), uvarkina@rambler.ru

Процес євроінтеграції вищої освіти України та його вплив на підготовку військових фахівців

В статті розглядається вплив євроінтеграції вищої освіти України на процес гуманізації та демократизації вищої освіти. Національна система освіти, складовою частиною якої є військова освіта, відкриває можливості для реального інтегрування України в європейське освітнє простір. Орієнтиром успіху на болонському шляху України вистає гармонія традицій та інновацій в вищій освіті в цілому та професійній підготовці військової еліти в частині, підтримувані тісним співробітництвом держави.

Ключевые слова: євроінтеграція, вища освіта, вища військова освіта, військові фахівці.

* * *

УДК 37.013.73

Терещук С. О.
кандидат філософських наук, доцент, Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова (Україна, Київ), som_org@ukr.net

СУЧАСНІ ТЕОРІЇ ТА МОДЕЛІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В ОСВІТНІЙ ПОЛІТИЦІ

Стаття присвячена розгляду загальних теорій прийняття рішень в контексті їх дієвості в сфері освітньої політики. Методологічна база дослідження визначається підходом, який спирається на принципи об'єктивності та цілісності. Зокрема, в роботі застосовано: метод історизму та герменевтики; діалектичний метод; метод системного аналізу; порівняльний метод. Базуючись на досвіді вітчизняних та іноземних дослідників в галузі освітнього менеджменту, автор показує вагомий вплив теорій управління та керівництва в завданні підготовки, здійснення та контролю виконання політичних рішень. Стаття логічно підходить до типових моделей пошуку вибору за допомогою семантичного аналізу та синтезу понять “модель”, “освітня політика” та “рішення”. Дослідження робить акцент на можливість певних теорій задовольнити потреби керівників в сфері освіти.

Ключові слова: рішення, “decision-making”, освітня політика, модель, освітній менеджмент, ефективність.

Людство XXI століття – це складна система взаємозв'язку інтересів, де вектори владної, економічної, соціальної сили поступово досягають кульмінації свого різноманіття. В такій аплікації інтересів стає дедалі важче досягати консенсусу між радикально різними суб'єктами дискурсу, особливо коли останній мусить бути здійснений в максимально короткі строки. Ці реалії як ніколи чітко проявляються в великих системах керування, де проблема узгодження протилежних поглядів є одним із “наріжних каменів” коректної діяльності. Крім того, в межах будь-яких систем існують елементи, що тяжіють до консерватизму або ж лібералізму, що посилює небезпеку руйнування цілісної структури влади.

В сучасному інформаційному світі структура управління будь-якою галуззю суспільного існування стає усе більш складною та різноманітною. Навіть, в межах вузьких напрямків діяльності людства виникає усе більше організаційних підрозділів, що зумовлює необхідність реформування систему менеджменту та регулювання. Людина як обмежена біологічна істота в такому вимірі стикається з непосильним завданням вибору серед сотень, а подекуди навіть і тисяч рішень, серед яких кожне може бути не лише істинним або хибним, але й нести приховані у часі та просторі наслідки. Саме тому як ніколи раніше увагу сучасних дослідників в соціальній та гуманітарній галузі привертає проблема регулювання соціальних галузей.

Освіта як одна з трансгенераційних ланок інтересуб'єктивного буття людства, вимагає ще більш значної уваги до вище згаданих проблем. Оскільки наслідки прийнятого вибору, будь це політичне чи загально дидактичне рішення, має вплив як на найближчу перспективу так і на далекоглядний стан соціального блага. Відтак, освіта потребує практичної та теоретичної настанови присвяченої не лише конкретним проблемам, які стоять на порядку денному чиновників та педагогів. Вона, відтепер, залежна від наявності актуальної моделі прийняття рішень, яка б могла якісно задовольнити потреби одного або ж кількох напрямків її реформування та утримання.

Відтак, в задія оптимального функціонування освіти в сучасних глобалізаційних умовах, її стабільному розвитку в рамках транснаціональної та толерантної доктрини, виявляються *досить актуальними* дослідження в межах пошуків оптимальної моделі прийняття освітніх рішень. В випадку цього невеликого дослідження ми ставимо *за мету* розглянути уже наявні загальні моделі управління соціальними системами, які могли б бути імплікованими до сфер університетської науки, навчання, та виховання.

Прийняття рішень в будь-якій сфері соціальної діяльності людини закономірно відноситься до питань, що стоять перед такою сферою діяльності та наукою як “менеджмент”. “Освітній менеджмент” як специфічний напрямок організації управління педагогічно-науковою діяльністю – це розділ соціальної науки про освіту що у вітчизняній науковій в спільноті можна вважати відносно молодим. Тим не менш, в рамках сучасного українського досвіду такі дослідження є досить популярними, особливо якщо взяти до уваги той факт, що ми лише останні 20 років почали у повній мірі

сприймати весь минулий та теперішній іноземний досвід.

Проблемами педагогічного менеджменту уже займалася низка дослідників в межах СНГ. Зокрема, В. І. Бондар розглядає способи організації педагогічного управління з метою оптимізації навчального процесу в школі [1]. Російський дослідник В. Симонов зосереджує свою увагу на загальній методологічній та джерельній класифікації феномену педагогічного менеджменту [5]. В. Лазарев зупиняється на можливостях освітнього менеджменту в контексті асиміляції навчальних, наукових та технічних інновацій [4]. Проблеми структурно-системного підходу до педагогічного управління порушуються в дослідженні Т. І. Шамової [6].

Не менш вагомої уваги зазнають проблеми освітнього управління і в західноєвропейській та американській науковій традиції. Американські педагоги М. Трап та Р. Вілмот підкреслюють зростаючу роль методів освітнього менеджменту в світлі підняття необхідності оптимального навчально-організаційного лідерства [9, с. 101-130]. Проблемам ефективного реструктурування застарілих систем управління присвячує свою роботу американський дослідник російського походження К. Постер [10]. Вузько спеціалізованій тематиці управління в межах організації навчання та працевлаштування в педагогічних ВНЗ присвячена робота Х. Байнс “Партнерство в управлінні підготовкою та розвитком вчителів” [8].

В той же час, в вітчизняній традиції соціальних досліджень залишається незаповненою ніша, що присвячена систематизації можливих відповідей на проблему коректного прийняття рішення в сфері освітньої політики. Освітня політика та методологія менеджменту досить органічно поєднуються на основі подібності в структурній організації типового суспільства та системи освіти певної держави. Саме тому, ставлячи за мету огляд головних моделей прийняття рішень в освіті, доречно буде оглянути можливості аплікацій загальних моделей прийняття рішень до реалій освітньої політики.

Перш за все зупинимосся на семантичних позиціях. Варто окреслити грані таких понять як “*рішення*”, “*освітня політика*” та “*модель*”.

Рішення – це часовий пункт, у якому робиться мотивований вибір між альтернативними та, як правило, конкуруючими можливостями [2, с. 26]. В цьому понятті важливо розмежувати процес та результат. Процес прийняття рішення та здійснення рішення – це хоч і взаємозалежні проте радикально відмінні поняття. З одного боку ми маємо поступовий процес боротьби мотивацій та аргументів з метою відмежування непотрібних варіантів, а з іншого остаточний акт, який веде за собою поступальні наслідки. Крім того, рішення є дією що поєднує у собі дві ознаки: по-перше, воно зумовлене певною метою та мотивами (як і будь-яка дія), а з іншого, воно саме є мотивацією дії. В структурі процесу прийняття рішення науковці виділяють часову “*точку не повернення*” [2, с. 27], тобто місце з якого здійснений вибір не може бути змінений чи скорегований управлінцем. В сфері організації та реформування освіти рішення є головним елементом. Будь-які дії пов'язані з досягненням інновацій

чи збереженням традиції пов'язані так чи інакше, з прийняттям або відхиленням рішення. Освіта як соціальна галузь, що завжди адаптується до потреб суспільства є дуже реактивною по відношенню хронології та логічності вибору керуючих осіб та дрібних менеджерів (один з яких можна вважати і окремого педагога).

В західноєвропейській та американській науковій спільноті поняття рішення та методом його досягнення присвячена надзвичайно велика увага. Подекуди, в сфері англійських досліджень виділяють навіть окрему галузь – так звану “decision-making”. Остання якраз і повністю охоплює той цільовий спектр на який направлена наша робота. Зокрема, способи досягнення оптимальних рішень, метод нівелювання неправильного вибору, засоби аналізу та контролю пропозицій та ідей тощо. Теорія decision-making підкреслює, що для прийняття оптимального рішення не обов'язково мати максимальну кількість інформації, більше того, завелика кількість інформації може навпаки зашкодити вибору. В межах такого шляху досліджень науковці виділяють вагомим поняття “інформаційного перенавантаження”. Інформаційне перевантаження є розривом між обсягом інформації та інструментами, необхідними для її засвоєння. Саме тому, менеджер може не бути геніальним спеціалістом в своїй галузі, йому потрібно володіти достатньою кількістю знань для прийняття рішення. Який саме обсяг даних необхідний для формування правильного вибору є зумовленим конкретною ситуацією вибору.

Наступне поняття яке потребує експлікації на підставі теми нашого дослідження є термін “освітньої політики”. Перш за все варто зазначити, що в україномовному середовищі існують суперечному у трактуванні власне самого слова “політика”, оскільки в нашій мові не існує аналогів для обох англійських термінів “policy” і “politics”. Друге поняття стосується політичної діяльності “профільних” політиків та пов'язане з боротьбою за підтримку електорату, лобіюванням інтересів, зовнішньою та внутрішньою боротьбою суб'єктів найвищої ланки управління, тощо. Перший термін є більш загальним і стосується саме процесу прийняття рішення будь-якою особою що наділена хоч мінімальним “мандатом” керівництва або влади. Політика є не лише процесом дії, але й процесом бездіяльності, так само як відмова від рішення є також рішенням. Відношення понять “decision” та “policy” можна описати як реляція між дією та діяльністю, рухом та часом, об'єктом та простором. Вони пов'язані як загальне та конкретне, оскільки там де існує необхідність прийняття рішення, що стосується долі групи людей завжди буде присутній і феномен політики. Галузеве виокремлення поняття “освітньої політики” повністю зумовлене терміном “policy”. Це означає, що воно торкається не лише законодавців, але й дрібних “менеджерів”. Український дослідник І. Іванюк дає таку дескрипцію відповідному поняттю: “освітня політика може бути визначена як серія цілеспрямованих дій, направлених на досягнення цілей освітніх організацій та / або системи освіти” [3, с. 7]. Вона є безперервною, цілеспрямованою, багатовимірною та системною сферою соціальної діяльності, що охоплює інтереси

мікрогруп конкретної держави, а інколи навіть континентів та світу.

Важливо також розуміти що сутнісна залежність освітньої політики та рішення зумовлює спільні пріоритети конкретного рішення та політики загалом. Якщо по відношенню до освітньої політики прийнято виділяти *три головних пріоритети* – якість, ефективність та рівність [3, с. 11], то вони є актуальними і до кожного рішення, що має бути прийнятим в межах цієї системи.

Якість рішення – це пріоритет пов'язаний з можливими наслідками конкретного вибору для якості освітніх послуг, для оптимізації індикаторів якості освіти, для можливостей конструктивного моніторингу та оцінювання навчальних результатів, тощо.

Ефективність рішення – є пріоритетом направленим на оптимізацію ресурсних та часових інвестицій пов'язаних з обговоренням, прийняттям та наслідками рішення. Мета будь-якого рішення одночасно зменшити витрати і збільшити користь елементів системи або ж структури загалом.

Рівність рішення – це принцип орієнтування суб'єктів рішення на максимально рівне задоволення інтересів усіх учасників освітньої системи, незалежно від віку, статті, видів діяльності, доходів тощо. Рівність рішення визначається такою політичною чеснотою як неупередженість.

Перед тим як розглянути наявні в загальній теорії менеджменту моделі прийняття рішень та зрівняти її з можливістю освітньо-політичного застосування, важливо зупинитися на сутності та значенні поняття “*модель*”. Останній термін є часто вживаним в межах більшості природничих, соціальних та навіть гуманітарних наук. Проте експлікацією його сутності та значення займаються лише одиниці вчених, не дивлячись на те що це є гранично важливим завданням філософії та теорії науки. В межах країн Східної Європи найбільш відомим вченим, що займався проблемами наукової моделі та процесу моделювання був радянський вчений В. Штомф. Навіть через півстоліття його дослідження є досить актуальними та корисними в тому числі по відношенню до нашого дослідження. Як слушно відзначає автор: “гносеологічний аналіз всіляких видів моделювання повинен початися з з'ясування точного значення або значень терміна “*модель*” [7, с. 5]. В цьому аспекті варто додати, що чітке визначення сутності “*моделі*” дає конструктивне уявлення про її функцію та користь. Проаналізувавши досвід світової філософії направлений на визначення терміну *модель*, Штомф узагальнює останній даючи таку дескрипцію цьому поняттю: “*Під моделлю розуміється така концептуально представлена або матеріально реалізована система, яка, відображаючи або відтворюючи об'єкт дослідження; здатна заміщати його так, що її вивчення дає нам нову інформацію про цей об'єкт*” [7, с. 19]. Як наслідок, окреслення значення моделі дає нам наступні переваги:

– ми здатні зрозуміти, що правильність побудови чи застосування готової моделі визначається можливістю заміщення реального об'єкта. Якщо, ми говоримо про модель прийняття рішення в освітній політиці, то вона повинна бути в змозі концептуально замінити реальну ситуацію прийнятого рішення.

– ми усвідомлюємо, що модель це не просто спрощене бачення об'єкта чи явища, вона дає нові знання про уже наявні ознаки та атрибути. Абстрагування що здійснюється засобами моделювання, забезпечує акцентування тих даних, що раніше були прихованими під проявами мінливості ситуації. Відтак, оптимальна модель прийняття рішень в освіті повинна давати максимально ґрунтовну та нову інформацію про результат, який є метою рішення.

Отже, модель прийняття рішення в освітній політиці – це концептуально представлена структура, яка в процесі заміщення конкретної ситуації вибору, надає нову інформацію про сутність та значення елементів освітньої системи.

Як уже зазначалося раніше, в рамках нашого дослідження ми зупинимось на загальним моделях прийняття рішень, які могли б бути екстрапольовані в сферу освітньої політики. Такими широковідомими моделями є моделі: “сміттєвого контейнера”, раціонально-дедуктивна, модель наукового менеджменту, дискретно-інкрементальна модель, редукціонізм, модель тотального управління якістю, теорія хаосу, теорія ігор. Опишемо можливості кожної з них:

Модель сміттєвого контейнера була запропонована британським професором Дж. Марчом та є подібною до ідеї мозкового штурму. Її сутність полягає у безперервній генерації пропозицій та вирішень багатьма учасниками дискурсу, більш з яких будуть відкинуті до так званого “сміттєвого контейнера”. Лише невелика частина з запропонованих рішень потрапить до остаточного обговорення. Перевагою цієї моделі є багатоманіття рішень, що можуть бути запропоновані кардинально різними за своїми можливостями та стилем учасниками дискусії. Останнє розширює наявний “пул” (від англ. “емність”) варіантів. В межах освітньої політики така система може бути дієвою по відношенню до складних питань пов'язаних із змістом освіти, її спеціальною направленістю чи орієнтацією на загальний розвиток особистості.

Раціонально-дедуктивна модель ґрунтується на логічному сходженні від синтезу мотивів до аналізу альтернативних варіантів та можливих результатів. Вона є однією з найбільш популярних серед менеджерів моделей прийняття рішень. Як відзначає Д. Дерлоу сутність “раціонально-дедуктивної” або “синоптичної” моделі прийняття рішень полягає у виконанні наступного алгоритму: “1. визначити проблему; 2. прояснити проблему та намітити пріоритетні цілі; 3. Розробити систему альтернативних рішень; 4. дати оцінку кожній з альтернатив (використовуючи відповідні аналітичні методики); 5. порівняти результати, очікувані від кожного з можливих рішень, та поставлені цілі; 6. обрати те з рішень, котре найповніше відповідає поставленим цілям” [2, с. 48]. В межах освітнього менеджменту ця модель найповніше відповідає потребам фінансових рішень, проте лише в економічних умовах при яких джерела фінансування можуть бути диференційованими.

Дискретно-інкрементальна модель була запропонована американським дослідником в галузі менеджменту Ч. Ліндбломом. За цією моделлю одне загальне рішення розбивається на кілька менших, а

кожне з них розглядається окремо від попереднього. Очевидно, що така модель є більш пластичною, ніж попередня, оскільки дозволяє змінювати окремі елементи запропонованої дії без радикальної перебудови інших елементів. Ця модель є дієвою по відношенню до конструювання та реалізації далекоглядних стратегій реформування освіти, оскільки змінні умови сучасного світу зумовлюють необхідність постійного втручання в уже прийняті рішення.

Редукціонізм (від англ. reduce – зменшувати, повертати до попереднього) це модель що сформувалася на основі однойменного економічного напрямку. З певної точки зору, ця модель є аналогом попередньої доведеної до крайньої роздільності. Певне рішення, проблема чи необхідність розчленовується до найменшого компонента, що дозволяє з очевидністю зрозуміти усю цілісність. Ця методологічна система є дієвою в контексті складних середньострокових перетворень в освіті, тобто коли є необхідність зробити рішення на основі досі незрозумілих тенденцій, що відбулися в минулому або відбуваються зараз.

Науковий менеджмент – тейлоризм – це модель, що названа на честь англійського інженера Ф.Тейлора. Коротко теорію Тейлора можна назвати часовим редукціонізмом. Пояснюючи загалом, певне завдання чи складний процес розбивається на найпростіші операції на які виділяються конкретні проміжки часу, за допомогою чого можна експериментально визначити найбільш оптимальну послідовність дій. Так, як тейлоризм є моделлю орієнтованою на виробництво індустріального типу, дуже важко знайти її застосування в такій нематеріальній сфері виробництва як освіта. Проте вона може мати місце в змісті освіти для підготовки учнів проф.-тех. закладів, або технічних спеціальностей загалом.

Модель тотального управління якістю (Total quality management – TQM) – ще одна модель, що виникла на основі матеріального виробництва. Її сутність полягає у тому, що в процесі діагностування певних рішень потрібно робити акцент на моніторингу якості не лише з найвищої інстанції, але й на кожній окремій ланці системи. Таким чином, не потрібно витрачати багато ресурсів та часу для прийняття рішення “з гори”, потрібно докласти зусиль забезпечення коректної реалізації прийнятого рішення на кожному організаційному щаблі, за допомогою складної системи моніторингу. Досить очевидним, є той факт що в межах освітньої політики ця модель є ідеальною методикою для сектору контролю якості та оцінювання.

Теорія хаосу ґрунтується на твердженні за яким “мала дія може бути посилена впродовж її руху системою аж до того ступеня, що її можливі наслідки значно переважають саму дію” [2, с. 53]. За цією теорією хаос завжди, врешті-решт, повертається до стабільності та навпаки, стабільність – до хаосу. В будь-якій системі є стан коли вона не може бути “відмодельована” оскільки вона перебуває у стані граничної нестабільності. Ідеї теорії хаосу, що стали основою для окремої науки “синергетики” – є дієвими з огляду на необхідність стратегічного планування освітньої політики та прогнозування можливих умов, які будуть мати місце у освітній системі в майбутньому.

Теорія ігор – це модель висунута англійцем Джоном фон Нойманом. Вона базується на твердженні, за яким навколо будь-якої ситуації з необхідністю прийняття рішення формується система, подібних до ігрових, правил, зрозумівши які, управлінець своїм вибором зможе досягнути максимального успіху. В рамках теорії ігор широко відоме поняття “Рівноваги Неша” висунуте Нобелівським лауреатом Джоном Нешом. Воно полягає у тому, що в рамках учасників дискурсу, що приймають рішення з приводу досягнення певного консенсусу, змінна стратегія дій кожного буде відбуватися доти, доки не буде досягнути точка в якій кожен з суб’єктів уже не зможе покращити свою ситуацію. Модель теорії ігор є дієюю в світлі проблем освіти, де задіяні радикально різні і інтереси кількох суб’єктів, а досягнення узгодження між ними є життєво необхідним для існування системи загалом. Наприклад, під час розподілення бюджету виділеного на освіту потрібно врахувати інтереси усіх освітніх рівнів, водночас вислухавши пропозиції представників кожного з них [2, с. 47-59].

Отже, в рамках цього невеликого дослідження ми здійснили огляд головних концепцій прийняття управлінських рішень за пропонувананих загальною теорією менеджменту та зрівняли їх можливості до застосування в межах проблем освітньої політики. Підкреслено високу увагу до проблем освітнього в менеджменту в сучасній вітчизняній та іноземній наукових традиціях. Вказано на можливість органічного поєднання методології менеджменту та освітньої політики особливо з огляду на соціальний вимір існування останньої.

З огляду на наукову необхідність логічного підходу до поставленої мети, ми окреслили сутність та взаємозв’язок понять “освітня політика”, “рішення” та модель. На основі отриманих даних було дане початкове визначення “моделі прийняття рішення в освітній політиці”.

Озброївшись наявними знаннями про сутність моделі рішень в навчальній сфері, ми розглянули головні теорії рішень в сфері загального менеджменту. Зокрема, “сміттевого контейнера”, раціонально-дедуктивна, модель наукового менеджменту, дискретно-інкрементальна модель, редукціонізм, модель тотального управління якістю, теорія хаосу, теорія ігор. Було вказано на можливість застосування деяких з них в специфічних освітніх питаннях та галузях.

Список використаних джерел

1. Бондар В. І. Теорія і технологія управління процесом навчання в школі / В. І. Бондар / МО Укр., АПН Укр., Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – К.: Школяр, 2000. – 191 с.
2. Дерлоу Д. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішення / Д. Дерлоу. – К.: Всеуито, Наукова думка 2001. – 242 с.
3. Іванюк І. В. Освітня політика / І. В. Іванюк – К.: 2006. – 172 с.
4. Лазарев В. С. Управление инновациями в школе. Учебное пособие – М., Центр педагогического образования, 2008. – 352 с.
5. Симонов В. П. Педагогический менеджмент / В. П. Симонов. – М., 1997. – 216 с.
6. Шамова Т. И. Третьяков П. И., Капустин Н. П. Управление образовательными системами. / Т. И. Шамова, П. И. Третьяков, Н. П. Капустин – М.: 2002. – 320 с.
7. Штомф В. А. Моделирование и философия. / В. А. Штомф; – М., Л.: “Наука”, 1966. – 301 с.

8. Bines H. Managing Partnership in Teacher Training and Development / H. Bines – С.: 2008. – 256 pp.

9. Martin Th., Willmott R. Educational Management in Managerialist times / Th. Martin, R. Willmott. – S.: 2009. – 256 pp.

10. Poster C. Restructuring: The Key to Effective School Management (Educational Management) / C. Poster – L.: 1983. – 208 pp.

References

1. Bondar V. I. Teorija i tehnologija upravlinnja procesom navchannja v shkoli / V. I. Bondar / MO Ukr., APN Ukr., Nac. ped. un-t im. M. P. Dragomanova. – K.: Shkoljar, 2000. – 191 s.
2. Derlou D. Ključovi upravlinjski rishennja. Tehnologija priijnattja rishennja / D. Derlou. – K.: Vseuvito, Naukova dumka 2001. – 242 s.
3. Ivanjuk I. V. Osvitnja politika / I. V. Ivanjuk – K.: 2006. – 172 s.
4. Lazarev B. C. Upravlenie innovacijami v shkole. Uchebnoe posobie – M., Centr pedagogičeskogo obrazovanija, 2008. – 352 s.
5. Simonov V. P. Pedagogičeskij menedzhment / V. P. Simonov. – M., 1997. – 216 s.
6. Shamova T. I. Tret'jakov P. I., Kapustin N. P. Upravlenie obrazovatel'nymi sistemami. / T. I. Shamova, P. I. Tret'jakov, N. P. Kapustin – M.: 2002. – 320 s.
7. Shtomf V. A. Modelirovanie i filosofija. / V. A. Shtomf; – M., L.: “Nauka”, 1966. – 301 s.
8. Bines H. Managing Partnership in Teacher Training and Development / H. Bines – С.: 2008. – 256 pp.
9. Martin Th., Willmott R. Educational Management in Managerialist times / Th. Martin, R. Willmott. – S.: 2009. – 256 pp.
10. Poster C. Restructuring: The Key to Effective School Management (Educational Management) / C. Poster – L.: 1983. – 208 pp.

Terepyschyy S., PhD, associate professor, National Pedagogical University M. P. Drahomanov (Kyiv, Ukraine), som_org@ukr.net

Theory and models of decision making in educational policy

The article is devoted to the general theories of decision making in the context of their effectiveness in the field of educational policy. Methodological basis of research is defined approach that is based on the principles of objectivity and integrity. In particular, the paper used, the method of historicism and hermeneutics; dialectical method; method of system analysis; comparative method.

Based on the experience of domestic and foreign researchers in educational management, the author shows the great importance of the ideas of the theory of management and leadership in the job preparation, implementation and monitoring of policy decisions. The investigation logically approaches to the typical models of selection searches by using semantic analysis and synthesis of the concepts of "model", "educational policy" and "decision." The study focuses on the possibility of certain theories to meet the needs of managers in education.

In national traditions of social studies remains unfilled niche dedicated to systematization of the possible answers to the problem of correct decisions in the field of educational policy. Education Policy and Management methodology combines rather on the basis of similarities in the structural model of society and educational system of a country. Therefore, with the target overview of the main models of decision-making in education, it is appropriate to examine the possibilities of applications of general models of decision-making to the realities of educational policy.

Decision – is a time point, which is motivated by choice between alternative and usually competing possibilities. This concept is important to distinguish between process and outcome. The decision is an act that combines two features: first, it caused a purpose and motives (and any action), on the other hand, it is precisely the motivation of action. The structure of the decision process, scientists isolated the time "point of no return", that is the place from which the feasible choice cannot be changed or corrected managers. The author also identifies three main priorities optimal solution:

The quality of the solution – a priority associated with the possible consequences of a particular choice of quality educational services to optimize the quality indicators of education, opportunities for meaningful monitoring and evaluation of learning outcomes, and so on.

The effectiveness of the solution – a priority aimed at optimizing resource and time investment associated with the discussion, adoption and effects of decisions. The objective of any solution is to simultaneously reduce costs and increase the benefits of system elements or structures in general.

Equality solution is a principle of targeting business decision to maximize the satisfaction of the interests of all participants in the educational system, regardless of age, articles, activities, income and so on. Equality is determined by a political decision as impartial virtue.

In the Ukrainian language environment are contrary to their own interpretation of the word "politics" because in our language there are no analogues in both English terms "policy" and "politics". The second concerns the notion of political activity "core" and politicians associated with the struggle for the support of the electorate and lobbying, foreign and domestic actors struggle highest level of management, and so on. The first term is more general and applies it decision-making process by any person endowed with at least a minimum "mandate" leadership or authority. Politics

is not just a process of action, but also the process of omission as well as the rejection of the solution is also a solution. Education policy can be defined as a series of targeted actions aimed at achieving the objectives of educational organizations and / or education system.

Epistemological analysis of various types of simulation should start with finding out the exact meaning or meanings of the term "model". Model – a conceptual material presented or implemented a system which, reflecting or reproducing the object of study; able to replace it so that its study gives us new information about this object.

Therefore, decision making model in education – a conceptual framework is presented that in the process of replacing the specific situation of choice, provides new information about the nature and significance of the elements of the educational system.

The paper addressed the following general decision theories: a model of "trash container" rational-deductive model of scientific management model, discrete incremental model, reductionism, total quality management model, chaos theory and theory of games.

Keywords: decision, "decision-making", educational policy, model, educational management, efficiency.

Терепиций С. А., кандидат философских наук, доцент,
Национальный педагогический университет им. М. П. Драгоманова
(Киев, Украина), som_org@ukr.net

Современные теории и модели принятия решений в образовательной политике

Статья посвящена рассмотрению общих теорий принятия решений в контексте их действительности в сфере образовательной политики. Методологическая база исследования определяется подходом, который опирается на принципы объективности и целостности. В частности, в работе применены: метод историзма и герменевтики; диалектический метод; метод системного анализа; сравнительный метод. Основываясь на опыте отечественных и зарубежных исследователей в области образовательного менеджмента, автор показывает большое значение идей теории управления и руководства в задании подготовки, осуществления и контроля выполнения политических решений. Статья логично подходит к типовым моделям поиска и выбора с помощью семантического анализа и синтеза понятий "модель", "образовательная политика" и "решение". Исследование делает акцент на возможности определенных теорий удовлетворить потребности руководителей в сфере образования.

Ключевые слова: решение, "decision-making", образовательная политика, модель, образовательный менеджмент, эффективность.

* * *

УДК 37.035.91(09)

Буяк Б. Б.

доктор філософських наук, проректор
з наукової роботи та міжнародного співробітництва,
Тернопільський національний педагогічний
університет ім. Володимира Гнатюка
(Україна, Тернопіль), bbb261074@gmail.com

Світоглядно-філософський аналіз студентського лідерства

В статті проаналізовано світоглядно-філософські аспекти лідерства в студентському середовищі. Акцентовано увагу на важливості для подальшого прогресивного суспільного розвитку культивування лідерських якостей серед молоді, а особливо в середовищі студентства.

Автор характеризує основні типи, види, стилі, стадії становлення інституту лідерства серед студентської молоді, а також подаються обов'язкові риси характеру лідера, зважаючи на які можна сподіватися на виховання справжніх лідерів ще із студентської лави.

Як висновок стверджено, що в наш час є нагальна потреба в дієвих лідерах, а це потребує відповідної системи їх підготовки, зокрема серед студентства.

Ключові слова: лідер, лідерство, лідерські якості, студентський лідер, студент, світоглядно-філософський аналіз, вищий навчальний заклад, студентське самоврядування.

Сучасний шалений темп розвитку суспільних відносин та перманентні перетворення соціуму потребують кардинальних змін у всіх сферах життєдіяльності. Зокрема, постійної реформації потребують соціально-політичні та економічні основи суспільної організації. В цих сферах, а також в науці, освіті потрібні люди, здатні творчо проектувати і розвивати суспільні процеси, щодня приносити посильну користь суспільству.

Виходячи із цих потреб, розуміємо, що як і сьогодні, так і подальший розвиток нашого

суспільства залежать від людей, які володіють певними лідерськими якостями, талановитістю, нестандартним мисленням, творчою уявою, демократичною культурою, здатних взяти на себе відповідальність за розв'язання проблем державотворчого, економічного, політологічного, наукового, освітнього та культурологічного порядку. Не викликає особливих дискусій теза, згідно якої сталим і системно-прогресивним може бути розвиток саме такого суспільства, філософи якого переглянули систему традиційних поглядів на нові перспективні покоління, саму систему усталених взаємовідносин поколінь, той інноваційний потенціал розвитку, носієм якого була, є і, безперечно, буде молодь.

Пошук, формування, розвиток та культивування лідерських якостей у студентському середовищі зв'язку із цим нині надзвичайно актуалізуються. Потрібно зосередити всі можливі ресурси для виявлення і використання освітнього-виховного впливу вищого навчального закладу (ВНЗ) на формування лідерських потуг студентської молоді. А дослідженню феномену лідерства в наш час створено необхідні певні теоретичні та практичні передумови.

Питання студентського лідерства досить актуальне, адже більшість студентів, попри існуючі в них якості, не вміють ефективно їх використовувати, або ж вектор їх спрямованості не співпадає із загальним вектором навчального чи наукового процесу, отримання кваліфікації (що є безумовно найголовнішим на етапі остаточного формування дорослої особистості).

Всі, хто пише про лідерство і вивчає його, визначає його по-своєму. Ще у 80-х рр. американський дослідник лідерства Р.Стогділл визначив, що загальна кількість різноманітних теорій та концепцій перевищує рубіж у 4 тисячі... "визначень лідерства стільки ж, скільки людей, котрі намагалися цим явищем займатися", – писав він [1, с.613]. Феномен лідерства настільки складний, що дати одне визначення, яке охарактеризувало б всю його багатогранність, досить складно.

Лідерство – це тип управлінської взаємодії, заснований на найбільш ефективному в даній ситуації поєднанні різноманітних джерел влади та спрямований на спонукання людей до досягнення спільних цілей. Лідерство – це процес соціального впливу, коли особа цілеспрямовано впливає на інших людей з метою структури відносин в групі чи в організації. Лідерство – це здатність розбудити в однодумців мрію, до якої вони прагнуть, надихнути необхідну для руху енергію. Важливо зазначити, що лідерство – це не управління. Управління концентрує увагу на тому, щоб речі робились правильно, а лідерство – на тому, щоб робились правильні речі. Особливо цей момент варто враховувати, досліджуючи молодіжне, зокрема, студентське середовище.

Аналіз наукових джерел і публікацій свідчить про те, що тема лідерства привертала увагу представників різних напрямів протягом багатьох століть. Досить згадати погляди та судження мислителів давнини: Платона, Конфуція, Лао-Цзи, Арістотеля, Н. Макіавеллі, Т. Гоббса, К. Гельвеція, Р. Декарта, І. Канта, Д. Юма, К. Маркса, Ф. Енгельса, Ф. Ніцше, З.Фрейда, Т.Карлеля, М. Вебера, Г.Лебона, Г.Тарда, К.Г. Юнга, Е.Фрома, Т.Адорно, Е.Еріксона,